

BUDAPESTA

TUR DE ORIZONT

Un scurt popas la Budapesta, ca oaspete al Asociației oamenilor de teatru maghiari, mi-a prilejuit cunoașterea citorva spectacole de pe afișele stagiunii.

Repertoriul prezintă o diversitate largă, predominând piesele clasice și cele din dramaturgia modernă universală.

La Teatrul Național, un spectacol care a stîrnit controverse, *Tragedia Omului* de Madách, în regia lui Tamás Major, dă prilejul unor remarcabile creații artiștilor Váradi Hedi (Eva), Kálmán György (Lucifer) și Sinkovits Imre (Adam). Spectacolului i se reproșează pe drept cuvînt paloarea notei poetice, pe care o susține cu rafinament și gingășie deplină numai interpreta Evei.

La același teatru, *Coriolanus*, în varianta Shakespeare — Brecht, mi s-a părut o construcție hibridă, puțin vulgarizatoare, de care Shakespeare nu poate fi tras la răspundere, și în care Brecht nu prea a fost înțeles.

De fapt, e vorba de doi dramaturgi care, pentru a fi pe merit apreciați, trebuie considerați separat. Reprezentația e regizată

de Tamás Major și Tatár Eszter în scenografia lui Török Iván și e concepută pe o formulă „brechtiană” — în înțelesul cel mai scenografic și mai exterior — care, nu o dată, a fost confundată cu „teatrul epic”. Dar, chiar și această formulă e aplicată cu inconsecvențe și inadvertențe vizibile, oscilînd între epic (distanțat) și naturalism pronunțat, într-o interpretare cam grandilocventă care, poate de aceea, produce și spectatorilor o altfel de distanțare decît aceea preconizată de Brecht.

În schimb, la Teatrul „Madách” piesa lui Tennessee Williams, *Un tramvai numit dorință*, cu toate că se joacă de aproape trei ani, mi-a lăsat impresia unui spectacol de o rară ținută, o operă scenică mergînd pînă aproape de perfecțiune. Temperamentul brutal alternează aici atît de firesc cu poezia, într-o gradație și o armonizare remarcabile, încît realizatorii spectacolului merită toată considerația.

Regia lui Vámos László, fericit întîlnită cu scenografia lui János Lajós, încadrează ideal realizările actricești cu totul remarcabile ale artiștilor Tolnay Klári

(Blanche), Vass Eva (Stella) și Avar István (Stanley).

Păcat că același teatru dovedește mai puțină exigență, prezentînd pe scena studioului său o piesă mediocră, confuză (*Regele vieții* de Tobi László).

O piesă actuală, interesantă prin tematică, dar cu evidente stîngăcii de construcție, este *Strigă-te pe tine* de Salamon Pál la Teatrul „Katona Jozsef“, în regia lui Márton Endre. Problematica ei, axată pe rolul conștiinței profesionale și civice a unor slujitori ai medicinei și justiției, devine viabilă și convingătoare grație interpreților Básti Lajos, Váradi Hedi și Kálmán György.

Un spectacol dens și emoționant realizează Teatrul Vesel (Vigszínház) cu *Incident la Vichy* a lui Arthur Miller, în regia lui Horvai István. În acest spectacol își dau măsura talentului lor Darvas István (von Berg), Várkonyi Zoltán (Leduc) și în special excelentul actor Latinovits Zoltán (Lebeau).

Un teatru în care pare să existe o efervescență creatoare novatoare este Thália Színház. Într-un spectacol compus din două nuvele de Thomas Mann, dramatizate, regizorul Kázmír Károly, care, alături de Vámos, ni s-a părut o personalitate regizorală dintre cele mai interesante, realizează o montare care impune.

Dacă prima parte (*Florența*), în ciuda eforturilor unor interpreți ca Latinovits Zoltán, Somogyvári Rudolf și Bara Margit, are o acțiune care trenează, trasă în jos de o figuratie cam neglijentă și neglijată, în schimb partea a doua, *Mario și Vrăjitorul*, e o excelentă mostră de măiestrie artistică, într-un stil modern, captivant și nesofisticat. Poate să fie și meritul dramatizării realizate de talentata regizoare poloneză Krystina Skuszanska, dar în rolul Vrăjitorului, același Latinovits Zoltán realizează o strălucită creație

Fără îndoială, acesta este cel mai talentat actor din generația tînără. L-am văzut în trei roluri foarte diferite (și joacă multe și la mai multe teatre) și mi-a lăsat impresia unui fenomen. Dacă mai sînt unii care se îndoiesc de necesitatea dăruirii, a contopirii cu personajul în jocul actoresc, atunci Latinovits e un argument decisiv al artei trăirii. Are acest actor o ardere interioară care îți lasă o covîrșitoare impresie despre forța de înîrîrire a unui talent excepțional!

Un teatru aparent periferic — geografic, dar nu și în sensul calității și al popularității — este Teatrul „Jozsef Attila“. Comedia satirică *Drumul șoarecelui* de Gyárfas Miklos e prezentată cu savoare în regia lui Pethes György, stîrnind adeziunea entuziastă a publicului. Piesa tratează relațiile de educație și de muncă din familia unui șofer aflat în serviciul unui șef emițător de maxime despre viață. În rolul principal, Ráday Imre face o creație care îl prezintă ca pe un excelent actor satiric. Tînăra actriță Toth Judit în Karola cucerește prin spontaneitate, vervă și un farmec deosebit de ingenuu comică. O duenă originală creează în același spectacol actrița Gobbi Hilde.

Dintre piesele maghiare noi pe care le-am vizionat, aceasta mi-a plăcut cel mai mult.

În foarte scurtul tur de orizont asupra cîtorva spectacole, mi s-a părut că teatrele din capitala maghiară au personalități actoresce numeroase, care, în unele cazuri, își așteaptă regizorii. Dar poate că popasul prea scurt în acest oraș, cu o intensă palpatie artistică, ne-a împiedicat să cunoaștem și pe realizatorii altor spectacole.

Călin Florian